

ДОСЛІДЖЕННЯ ОКРЕМИХ НАПРЯМІВ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАКОННОСТІ

Олександр Олександрович ВОЛОДІН,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0001-4203-7480>*

В умовах продовження повномасштабної збройної агресії росії проти України Департамент внутрішньої безпеки адаптувався до нових реалій та значно розширив свій функціонал. Тепер на Департамент покладено завдання протидіяти злочинам не лише у Нацполіції, а й інших підрозділах системи МВС. Впровадження нових рішень та розширення функціоналу дозволило підвищити ефективність виконання поставлених завдань» [1]. Зазначимо, що до органів й підрозділів «системи Міністерства внутрішніх справ України» (МВС), окрім Національної поліції України, належать зокрема такі державні структури й центральні органи виконавчої влади, діяльність яких координуються і спрямовуються Міністром внутрішніх справ України, як: Національна гвардія України (НГУ); Державна прикордонна служба України (ДПСУ); Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС); Державна міграційна служба України (ДМСУ); а також Головний сервісний центр МВС України (ГСЦ МВС) [2]. Отже, розширення повноважень ДВБ НПУ щодо протидії злочинам у «підрозділах системи МВС» насправді кардинально змінює коло обов'язків та навантаження на підрозділи внутрішньої безпеки НПУ.

Важливо, що означені зміни повноважень підрозділів ДВБ НПУ (принаймні в довгостроковому варіанті застосування) не можуть бути реалізовані виключно за усним наказом. Відтак відповідні новації повинні мати своє відображення в чинних національних нормативно-правових актах.

Наразі «Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який здійснює свою діяльність у напрямі дотримання внутрішньої безпеки у Національній поліції України. ... ДВБ підпорядковується безпосередньо Голові Національної поліції України. ... У своїй діяльності ДВБ керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України і постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами України, іншими нормативними актами та цим Положенням. ... Взаємодія ДВБ із Міністерством внутрішніх справ України здійснюється через структурний підрозділ апарату Міністерства внутрішніх справ України, який відповідає за взаємодію з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України» [3].

Таким чином, безпосередньо у зазначеному Положенні увага акцентується на ієрархії керівних для підрозділів внутрішньої безпеки нормативно-правових актах (розподілених за силою їх юридичної дії), чітко визначається пряме та безпосереднє підпорядкування ДВБ НПУ, а також канал (шлях або спосіб) комунікації, тобто взаємодії з МВС України.

Разом із тим, розширення повноважень ДВБ НПУ, про які йдеться вище, в першу чергу, пов'язані із здійсненням оперативно-розшукових заходів. А останні, як відомо, можуть врегульовуватись актами з обмеженням доступу або секретності. В такому разі, зміст означених норм і положень не буде розміщений в вільному доступі.

Резюмуючи наведене, можна дійти одразу декількох висновків. По-перше, спеціальним нормативно-правовим актом, який визначає вимоги до діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції України є «Положення про ДВБ НПУ». В той же час, названий акт (цілком можливо з об'єктивних причин) не містить усієї необхідної й деталізованої інформації про взаємодію ДВБ НПУ з іншими суб'єктами забезпечення дисципліни та законності.

Разом із тим, розширення повноважень ДВБ НПУ, про які ішлося вище, вже саме по собі певним чином характеризує окремі напрямки взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки НПУ з іншими суб'єктами забезпечення дисципліни та законності, в даному випадку принаймні з МВС України, яке за логікою і мало бути їх ініціатором. Втім, виникає питання: як саме краще охарактеризувати (або класифікувати) такий напрямок взаємодії?

Так, наприклад, очевидним видається, що всі напрями взаємодії ДВБ НПУ з іншими суб'єктами забезпечення дисципліни та законності можна поділити на: гласні (або публічні) та негласні (або приховані). Особливості взаємодії в кожному із означених варіантів діяльності без сумніву будуть врегульовані різними вимогами законодавства та передбачати різну логіку сумісних дій.

Інший підхід до класифікації напрямків взаємодії може бути заснований на функціональних завданнях і компетенціях ДВБ НПУ. Прикладом такого завдання якраз і виступає обов'язок здійснювати оперативно-розшукову діяльність. В такому разі, відповідна інформація про означену взаємодію обов'язково має бути закріплена в «Положенні про ДВБ НПУ» та корелювати із характеристиками структури підрозділів внутрішньої безпеки. Що наразі цілком відповідає дійсності.

І останній підхід, який варто розглянути, передбачає визначення адміністративної, тобто управлінської сутності напрямів взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки НПУ з іншими суб'єктами забезпечення дисципліни та законності. В межах такого підходу наведений вище випадок взаємодії можна розцінювати як координацію і скеровування діяльності ДВБ НПУ з боку МВС України. Такий підхід до класифікування, як витікає із розглянутих вище особливостей, може і не знайти своєї прямої аналогії в нормативно-правових актах, але він доволі точно передає сутність відповідної управлінської взаємодії.

В той же час, оскільки два останні підходи вочевидь не вичерпуються лише одним наведеним функціональним завданням ДВБ НПУ, то дослі-

дження потребує продовження. З цією метою варто спрямувати зусилля на виявлення основних функціональних завдань підрозділів внутрішньої безпеки НПУ та спробувати їх оцінити з позиції адміністрування.

Так, завдання підрозділів внутрішньої безпеки цілком відповідають нормам чинного «Положенні про ДВБ НПУ» 2019 року, зокрема «запобігання, виявлення, попередження і припинення кримінальних, корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, що готуються або вчинені поліцейськими, державними службовцями та іншими працівниками поліції» [3] є одним з трьох основних завдань ДВБ. Чинним Положенням також пояснюються деякі питання взаємодії підрозділів ДВБ НПУ із означеного напрямку робіт. А саме, в змісті цього акту зазначено, що відповідна взаємодія «здійснюється на підставах та в порядку, передбачених законодавством України» [3].

Звертаючи увагу на те, що в процитованих вище нормах ідеться не лише про протидію корупції але й про інші «кримінальні» правопорушення, характеризувати означений напрямок взаємодії як виключно антикорупційний все ж видається недоцільним.

Втім, щодо означеного напрямку взаємодії, відомості й норми чинного Положення навряд чи можна вважати повністю актуальними. Така наша оцінка передусім пов'язана із змістом Наказу Національної поліції України № 661 «Про деякі питання в діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції в системі Національної поліції України», виданого від 16.09.2022 року.

Отже антикорупційні роботи ДВБ НПУ передбачають широкий перелік суб'єктів взаємодії, участь у якій підрозділи внутрішньої безпеки НПУ беруть у спеціальному правовому статусі. Отже, антикорупційну діяльність ДВБ НПУ за її змістом доцільно відрізнити від протидії та запобігання іншим кримінальним правопорушенням і розцінювати як окремих специфічний напрямок взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки НПУ.

В той же час, із суто адміністративної (управлінської) точки зору: і боротьба із кримінальними правопорушеннями та злочинами, і антикорупційна робота, і навіть оперативно-розшукова діяльність та «здійснення заходів захисту поліцейських, державних службовців та інших працівників поліції від перешкоджання їм у виконанні службових обов'язків» [3] характеризуються однаково. В усіх випадках означена діяльність представляє з себе взаємодію ДВБ НПУ з іншими суб'єктами забезпечення дисципліни та законності з метою виконання основних функціональних завдань підрозділів внутрішньої безпеки НПУ.

Натомість такі функції підрозділів ДВБ НПУ як документальне, режимно-секретне, оперативно-інформаційне, кадрове, логістичне, матеріально-технічне, фінансове та бухгалтерське забезпечення й навіть робота з оперативного прикриття тощо – виступають як допоміжна діяльність. Означені аспекти роботи підрозділів внутрішньої безпеки НПУ відображені в чинному «Положенні про ДВБ НПУ» і, в свою чергу, вони також вимагають активної взаємодії з іншими суб'єктами. Але, в той же час, все перелічене, в першу чергу, призначене саме для забезпечення виконання основних функцій підрозділів внутрішньої безпеки НПУ. Отже, усі перераховані вище на-

прями взаємодії підрозділів ДВБ НПУ в контексті адміністрування можна розцінювати як основні та допоміжні.

В якості додаткових напрямків взаємодії можна навести, наприклад, діяльність щодо вирішення таких задач як: організація взаємодії між органами поліції щодо проведення аналітичних досліджень та прогнозування динаміки криміногенних процесів серед особового складу (тобто аналітично-прогностична робота); організація заходів з питань обміну досвідом роботи ДВБ з іншими правоохоронними органами (тобто навчальна діяльність); забезпечення доступу до публічної інформації, яка перебуває у володінні ДВБ (функція публічних комунікацій); участь у підготовці законопроектів й проектів нормативно-правових актів, які стосуються питань діяльності ДВБ (нормотворча функція); тощо [3].

На підставі викладено наголошено, що взаємодія підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення дисципліни та законності врегульована системою актів законодавства різного ступеня юридичної сили.

Категорія «напрямки взаємодії» характеризується комплексним поєднанням задач і повноважень, які визначають спрямованість певної сумісної діяльності її учасників, що проявляється у відповідному змісті взаємовідносин. Натомість з'ясовано, що логіка побудови чинного «Положення про ДВБ НПУ» передбачає деталізацію завдань, функцій та прав підрозділів внутрішньої безпеки НПУ, але не спрямована на систематизацію особливостей їх сумісної діяльності з іншими суб'єктами забезпечення дисципліни та законності і виявлення сутності їх взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Результати роботи підрозділів Департаменту внутрішньої безпеки: Звіт ДВБ НПУ. URL: <https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/29/uploaded-files/%20про%20результати%20роботи%20ДВБ%20Національної%20поліції%20України%20у%202023%20році.pdf>.

2. Міністерство внутрішніх справ України (офіційний сайт МВС України), «Головна (домашня) сторінка». URL: <https://mvs.gov.ua/>.

3. Положення про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України, затверджене Наказом Національної поліції України від 09.11.2015 р. № 83 (у редакції Наказу Національної поліції України від 31.07.2019 р. № 765). URL: https://media-www.npu.gov.ua/npu-pre-prod/sites/1/Docs/Zapobigannia_korupcii/Departament_vnutrisnoi_bezbeky/Polojenya_DVB_.pdf.